

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 13

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים...

”קול דודי, הנה זה בא, מדלג על ההרים”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/13](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/13)

1 קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. דומה דודי לצבי כו'. וצריך להבין שינוי הלשון שבהרים כתיב מדלג ובגבעות מקפץ.

"קול דודי, הנה זה בא, מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות. דומה דודי לצבי וכו'". כעת יש להבין את שינוי הלשון: על ההרים נאמר "מדלג", ואילו על הגבעות נאמר "מקפץ".

הנה פסוק זה נאמר על יציאת מצרים שהיה הגאולה בדלוג מארבע מאות שנה לרד"ו שנה כמ"ש במדרש שיר השירים בפסוק זה.

פסוק זה נאמר על יציאת מצרים, כאשר הגאולה באה בדילוג: מארבע מאות שנה למאתיים ועשר שנה, כפי שנכתב במדרש על שיר השירים, על פסוק זה.

2 ולהבין כל זה הנה אנו אומרים בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם.

כדי להבין את כל זה, אנו אומרים בהגדה: "מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאלם".

והנה לכאורה אין זה טעם מספיק כי ענין התגלות זו שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות. כמ"ש ויהי בחצי הלילה כו'.

והנה, לכאורה אין זה טעם מספיק, שהרי ההתגלות הזאת, שבה נגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הייתה לאחר חצות, כמו שכתוב: "ויהי בחצי הלילה וגו'".

ואכילת מצה שאנו אוכלים (וכן בפסח מצרים) צריך להיות קודם חצות דייקא כמ"ד שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ובפסח נאמר על מצות ומרורים וגו'.

ואילו את המצה שאנו אוכלים — וכך גם את הפסח במצרים — צריך לאכול דווקא לפני חצות, לפי הדעה שקרבן הפסח נאכל רק עד חצות; ועל קרבן הפסח נאמר: "על מצות ומרורים וגו'".

ולהבין כ"ז הנה ארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד. דהנה חיות כל העולמות שנמשך ממנו ית' אינו

כדי להבין את כל זה, הנה אמרו חז"ל: "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד". והנה, החיות הנמשכת ממנו יתברך לכל העולמות אינה

אלא בחינת אור וזיו בלבד ממנו ית'. כמו עד"מ זיו השמש או זיו הנר שאינו נוגע אל העצם כלל.

אלא בחינת אור וזיו בלבד ממנו יתברך, כמו למשל זיו השמש או זיו הנר, שאינם נוגעים כלל בעצם.

3 והראיה שאף אם יש מסך מפסיק באופן שאין הזיו יכול להתפשט מ"מ אין בהעצם שום שינוי.

ההוכחה [לכך]: גם אם יש מסך המפסיק, כך שהזיו אינו יכול להתפשט, בכל זאת אין שום שינוי בעצם.

כמ"כ למעלה כח אלקי המחיה כל העולמות נק' בשם אור שאינו נוגע לעצמותו ית' כלל ואינו פועל בו שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'.

כך גם למעלה: הכוח האלקי המחיה את כל העולמות נקרא בשם "אור", משום שאינו נוגע כלל בעצמותו ית' ואינו גורם בו שום שינוי, כמו שכתוב: "אני ה' לא שניתי"; וכן: "ואתה הוא קודם שנברא העולם" וכו'.

4 ונק' גם כן בחינת שם וכמ"ש יהללו את שם כו'. וכמו עד"מ האדם כשהוא בפ"ע אינו צריך לשם כלל רק לזולתו שיקראו אותו בשמו ואינו נוגע לעצמותו כלל.

היא נקראת גם בחינת "שם", כמו שכתוב: "יהללו את שם...". וכמשל לאדם: כשהוא לעצמו, אין לו צורך בשם כלל; [הוא זקוק לו] רק בשביל אחרים, כדי שיוכלו לקרוא לו בשמו, ואין הדבר נוגע כלל לעצמותו.

כן הוא בחינת כח האלקי המחיה כל העולמות הוא רק בחינת שם בלבד ואינו נוגע לעצמותו כלל.

כך גם בחינת הכוח האלוקי המחיה את כל העולמות היא רק בחינת שם בלבד, ואין היא נוגעת כלל לעצמותו.

5 ונק' בחינת מלך. כמו למשל המלך על מדינתו שאין עצמותו ומהותו נתפס ומתפשט במדינה כולה רק שמו לבדו שנקרא מלך עליהם.

והיא נקראת בחינת "מלך". למשל, מלך על מדינתו: עצמותו ומהותו אינן נתפסות במדינה כולה ואינן מתפשטות בה; רק שמו לבדו, כלומר היותו נקרא מלך עליהם.

כמו"כ למעלה מה שאלקות מחיה כל העולמות הוא רק בחי' מלכות שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו שמו יתברך בלבד

כך גם למעלה: העובדה שהאלקות מחיה את כל העולמות נובעת רק מבחינת מלכות, שכן בכך שהוא מלך עליהם הוא מחיה ומהוה אותם; כלומר, רק שמו יתברך.

אבל מהותו ועצמותו ית' אינו בגדר המשכה והתגלות כי הוא לבדו מרום וקדוש כו' אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'.

אבל הווייתו ועצמותו יתברך אינן בגדר המשכה וגילוי, שכן הוא לבדו מרום וקדוש וכו': "אתה הוא עד שלא נברא העולם" וכו'.

6 והנה בנוסחא הישנה הי' כתוב אתה הוא עד שלא בראת ועתה הוא הנוסחא עד שלא נברא כו'.

והנה, בנוסח הישן היה כתוב: "אתה הוא עד שלא בראת"; וכעת הנוסח הוא: "עד שלא נברא" וכו'.

והעיקר הוא כנוסחא זו כי כן הוא לשון הפסוק יהללו את שם כו' כי הוא צוה ונבראו כו'.

והנוסח הנכון הוא זה, שכן כך נאמר בפסוק: "יהללו את שם וגו' כי הוא צוה ונבראו וגו'".

7 והפרש בין בראת לנברא הוא כי בראת משמע שהעצמות נמשך ג"כ בבחינה זו כמו עד"מ האדם

כשחושב ומעיין באיזה דבר אזי עצמותו ג"כ נמשך במחשבה זו שאינו חושב דבר אחר.

ההבדל בין "בראת" ל"נברא" הוא ש"בראת" משמעו שגם העצמות נמשכת לבחינה זו. למשל, כשאדם חושב ומתעמק בעניין מסוים, גם עצמותו נמשכת למחשבה הזאת, כך שאינו חושב על דבר אחר.

אבל אצלו ית' הוא אינו כן שאינו נוגע לעצמותו כלל רק דרך זיו והארה בעלמא והרי הוא כאילו נברא ממילא כי אינו פועל שום שינוי ח"ו בעצמותו כלל.

אבל אצלו ית' אין הדבר כך: הדבר אינו נוגע כלל בעצמותו, אלא הוא רק בדרך של זיו והארה בלבד. לכן נראה כאילו הוא נברא מאליו, שהרי אין בכך שום שינוי, חס ושלום, בעצמותו.

ולכן נכון הוא זאת הנוסחא עד שלא נברא כו' (וכמ"ש השל"ה בהקדמה דף ג' ע"ב)

לכן הנוסח "עד שלא נברא וכו'" נכון (וכפי שכתב השל"ה בהקדמה, דף ג' ע"ב).

וכמו זיו השמש מן השמש שאין שייך לומר שהשמש מאיר זיוו רק שנמשך ממילא הזיו מן השמש.

וכמו זיו השמש מן השמש: אין מתאים לומר שהשמש מאירה את זיווה, אלא הזיו נמשך מן השמש מאליו.

וכמ"כ למעלה כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם האציל והמשיך מבחי' אורו ית' שאינו נוגע לעצמותו ב"ה כלל

וכך גם למעלה: כאשר עלה ברצונו ית' לברוא את העולם, הוא האציל והמשיך מבחינת אורו ית', שאינו נוגע כלל בעצמותו ית',

רק דרך זיו והארה בעלמא והארה זו היא מקור חיות והתהוות כל העולמות והרי הוא רק כאילו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס כלל אליו יתברך.

אלא רק בדרך של זיו והארה בלבד. הארה זו היא מקור החיות והתהוות של כל העולמות. לכן הדבר הוא רק כאילו "ציווה ונבראו" מאליהם, שהרי אין להם שום ערך ושייכות אליו ית'.
8

וזהו מלכותך מלכות כל עולמים כי יש ב' בחינות היינו בחי' מלכותך ובחינת מלכות כל עולמים.

זהו [פירוש] "מלכותך מלכות כל עולמים": יש שתי בחינות, כלומר בחינת "מלכותך" ובחינת "מלכות כל עולמים".

פיי מלכות כל עולמים היינו מה שמחיה כל עולמים והוא בחי' מלכותו לבד כו'. ויש כמה עולמות ביי"ע כי הנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו.

פירוש "מלכות כל עולמים" הוא מה שמחיה את כל העולמות, והיא בחינת מלכותו בלבד וכו'. ויש כמה עולמות — בריאה, יצירה ועשיה, שהרי נאמר: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו".

בראתיו היינו בחי' בריאה והיינו בחי' הנשמות שהמה בחי' בריאה כי בריאה הוא יש מאין ממש

"בראתיו" היא בחינת בריאה, כלומר בחינת הנשמות, שהן בחינת בריאה; כי בריאה היא ממש יש מאין,

וכמו למשל המחשבה הוא בחי' בריאה שהוא יש מאין ממש כי קודם שחושב לא היו האותיות כלל ואח"כ בבחי' מחשבה הם האותיות.

כמו למשל המחשבה, שהיא בחינת בריאה, שכן היא ממש יש מאין: לפני שאדם חושב, האותיות אינן קיימות כלל, ואחר כך, בבחינת המחשבה, האותיות קיימות.

9 וכמו"כ נשמות ישראל עלו במחשבה כו'. ולכן נק' בחי' בריאה. יצרתיו הוא עולם המלאכים שהמה

בחי' יצירה כי המה בחינת דיבור בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כו'.

כך גם נשמות ישראל "עלו במחשבה" וכו'; לכן הן נקראות בחינת בריאה. "יצרתיו" הוא עולם המלאכים, שהם בחינת יצירה, שכן הם בחינת דיבור: "בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו" וכו'.

וכמו הדיבור שנמשך מהמחשבה כי מה שהאדם חושב הוא מדבר ואינו בחי' יש מאין רק בחי' יש מיש

בדומה לדיבור, שנמשך מן המחשבה: האדם מדבר את מה שהוא חושב; אין זו בחינה של יש מאין, אלא רק בחינה של יש מיש;

רק מה שהיה בתחלה בהעלם המחשבה ועתה הוא בגלוי בדבור ואינו רק בחינת חומר וצורה חומר הוא ההעלם כח היולי וצורה הוא הגילוי

אלא שמה שהיה תחילה בהעלם המחשבה מתגלה עכשיו בדיבור. וזו רק בחינת חומר וצורה: החומר הוא ההעלם, הכוח ההיולי, והצורה היא הגילוי;

ולכן נקרא בשם יצירה כו' (כמ"ש מזה במ"א בד"ה מי מנה בפ' בלק ובד"ה שובה ישראל)

ולכן היא נקראת בשם יצירה וכו' (כמו שכתוב על כך במקום אחר, במאמר המתחיל "מי מנה" בפרשת בלק, ובמאמר המתחיל "שובה ישראל").

אף עשיתיו היינו בחינת עולם העשי' כוכבים ומזלות כו'. וכל העולמות הנ"ל אינם מקבלים חיותם רק מבחינת שם בלבד כל הנקרא בשמי כו'.

"אף עשיתיו" הוא בחינת עולם העשיה: הכוכבים והמזלות וכו'. וכל העולמות האמורים לעיל מקבלים חיות רק מבחינת שם בלבד: "כל הנקרא בשמי" וכו'.

וזהו הכל בחינת מלכות כל עולמים אבל בחינת מלכותך הוא כמו שבחינת מל' הוא בטל בעצמותו

וכל זה הוא בחינת "מלכות כל עולמים". אבל בחינת "מלכותך" היא כפי שמלכות בטלה בעצמותו;

כמו עד"מ זיו השמש הכלול בשמש עצמו שאינו נראה שם כלל רק הוא בטל בעצמותו ואין אורו וזיוו ניכר ונראה רק על הארץ כו'.

כמו, למשל, זיו השמש כפי שהוא כלול בתוך השמש עצמה: שם הוא אינו נראה כלל, אלא בטל בעצמותו, ואורו וזיוו ניכרים ונראים רק על הארץ וכו'.

וזהו קודם שנברא העולם הי' הוא ושמו בלבד דהיינו שהי' שמו נכלל בעצמותו (ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש מזה ובד"ה שיר השירים ובביאור ע"פ שחורה אני ונאווה) וזהו ג"כ ענין נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה כו'.

וזהו [פירוש] "קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד": כלומר, שמו היה כלול בעצמותו (ועיין מה שכתוב על כך במאמר המתחיל "תקעו בחודש", במאמר המתחיל "שיר השירים", ובביאור על הפסוק "שחורה אני ונאווה"). וזהו גם עניינו של "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא" וכו'.

מלך היינו בחינת מלכות כל עולמים שמחיי כ"ע בחינת זיו ושם לבד כוי ובחינת מלך מלכי המלכים היינו בחינת מלכותך כמו שנכלל בבחינת עצמותו הוא ושמו לבד.

"מלך" הוא בחינת מלכות של כל העולמות, המחיה את כל העולמות — בחינת זיו ושם בלבד וכו'. ובחינת "מלך מלכי המלכים" היא בחינת "מלכותך" כפי שהיא כלולה בעצמותו: הוא ושמו בלבד.

(ועיין בפרדס בעה"כ ערך מלך והיותר מתיישב אצלנו כוי ע"ש) וזה היה נגלה עליהם אז בחיי מלכותך שלמעלה מן ההשתלשלות שהוא בחינת מהותו ועצמותו כוי.

(ועינינו ב-Pardes, ב-Erchei HaKinuyim, בערך "Melech" (King): "ומה שמתיישב יותר אצלנו" וכו'; עיינו שם.) וזה מה שהתגלה להם אז: בחינת "מלכותך", שלמעלה מהשתלשלות, בחינת הווייתו ועצמותו וכו'.

וזהו כי אז היה יציאת מצרים כי ענין מצרים הוא בחינת מיצר וגבול כמו עולם הגשמי הוא גבול מהלך ת"ק שנה ואף עולם המלאכים הוא בחינת גבול וצבא השמים לך משתחווים בחינת יש כוי.

וזהו הטעם לכך שיציאת מצרים התרחשה אז. כי מצרים היא בחינת מיצר וגבול: כשם שהעולם הגשמי הוא מוגבל, מרחק של מהלך חמש מאות שנה, כך גם עולם המלאכים הוא בחינת גבול — "וצבא השמים לך משתחווים", בחינת יש כוי.

10 וגם עולם הנשמות המה בחינת גבול כי כל צדיק נכוח מחופתו של חבירו ממילא הם בחינת גבול ויש גבול להשגתן וכשנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כוי

וגם עולם הנשמות הוא בחינת גבול, שהרי "כל צדיק נכוח מחופתו של חברו"; וממילא הם בחינת גבול, ויש גבול להשגתם. וכאשר נגלה אליהם מלך מלכי המלכים וכו',

בחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מההשתלשלות העולמות בחיי מהותו ועצמותו אז היי יציאת מצרים כוי.

בחינת "הוא ושמו בלבד", שלמעלה מההשתלשלות העולמות, בחינת מהותו ועצמותו, אז הייתה יציאת מצרים וכו'.

(ועמ"ש מענין בחינות מצרים ויציאת מצרים בד"ה בחדש השלישי לצאת בניי מאמ"צ ובד"ה אני הוי אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים ס"פ שלח):

(ועיין במה שנכתב בעניין בחינות מצרים ויציאת מצרים במאמר המתחיל "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים", ובמאמר המתחיל "אני הוי אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", בסוף פרשת שלח):

11 ב והנה כדי שיהי בחיי גילוי זה היו צריכים לאכול מצה. וענין מצה הוא ע"ד שארז"ל (ברכות ד"מ סע"א)

אין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום דגן

ב. והנה, כדי שתהיה בחינה זו של גילוי, היו צריכים לאכול מצה. עניינה של המצה הוא על דרך מה שאמרו חז"ל (ברכות מ"ע"א): "אין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום דגן".

הנה יש בבחי' דגן כח שעל ידו יוכל התינוק להכיר אביו ואמו כמ"כ ע"י בחי' מצה הכירו את אלקות בחי' מהותו ועצמותו דע את אלקי אביך לשון הכרה והרגשה כו'.

הנה, בדגן יש כוח שבאמצעותו התינוק יכול להכיר את אביו ואת אמו. כך גם באמצעות המצה הכירו את האלוהות, את בחינת מהותו ועצמותו: "דע את אלקי אביך" — לשון של הכרה והרגשה וכו'.

12 והנה יש ב' בחי' מצה א' שהי קודם חצות וזו צריכה שמור ושמרתם את המצות כו'.

והנה, יש שתי בחינות של מצה. הראשונה הייתה לפני חצות, והיא טעונה שמירה: "ושמרתם את המצות" וכו'.

והב' שהוא בחי' עד שנגלה כו' שם נאמר לא הספיק בצקת של אבותינו כו' שאינה באה לידי חימוץ כלל.

והבחינה השנייה היא הבחינה של "עד שנגלה" וכו'; עליה נאמר: "לא הספיק בצקם של אבותינו" וכו', שכן היא אינה באה לידי חימוץ כלל.

13 וצריך להבין ענין חמץ ומצה חמץ הוא בחי' הגבהה וההתנשאות ויש בו טעם. ומצה הוא בחי' שאין בה גובה והתנשאות כלל ואין בה טעם כלל.

יש להבין את עניינם של חמץ ומצה. חמץ הוא בחינת הגבהה והתנשאות, ויש בו טעם. מצה היא בחינה שאין בה כלל גובה והתנשאות, ואין בה כלל טעם,

כמארז"ל בלע מצה יצא וכמ"כ בעבודה ענין מצה הוא בחי' ביטול בטל רצונך כו' וזה הי' בחי' מצה הראשונה שאכלו קודם חצות היינו אתעדל"ת בחי' בטל רצונך כו'.

כמאמר חז"ל: "בלע מצה — יצא". כך גם בעבודת ה': עניינה של מצה הוא בחינת ביטול — "בטל רצונך" וכו'. זו הייתה בחינת המצה הראשונה שאכלו לפני חצות, כלומר אתערותא דלתתא, בחינת "בטל רצונך" וכו',

בחי' אתכפייא כוי (ועמ"ש מזה כפי' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה) שלא להיות בחי' גסות הקליפה
אם תגביה כנשר כוי

בחינת אתכפייא וכו' (וראו מה שנכתב על כך בפרשת ויקהל, בדיבור המתחיל "קחו מאתכם תרומה"), כדי שלא
תהיה בחינת גסות הקליפה, שעליה נאמר: "אם תגביה כנשר" וכו'.

וכידוע שבחי' גסות נקרא אבי אבות הטומאה שהוא מקור על התאוות כוי ולכן בבחי' בטל רצונך
ממילא היא בחי' אתכפייא וכמ"ש ובערת הרע כוי.

וכידוע, בחינת הגסות נקראת "אבי אבות הטומאה", משום שהיא המקור לכל התאוות וכו'. לכן, בבחינת "בטל
רצונך" יש ממילא בחינת אתכפייא, וכמו שנאמר: "ובערת הרע" וכו'.

14 וזהו ע"י בחי' מצה גם מלשון מצה ומריבה שהיא מלחמה גדולה לבטל היש כוי. ובבחינת מצה זו היה
ג"כ בחי' מרור על מצת ומרורים יאכלוהו

וזה נעשה באמצעות בחינת מצה, גם במשמעות של מצה ומריבה — כלומר, מאבק וסכסוך — שכן מדובר במלחמה
גדולה כדי לבטל את תחושת ה"יש", את תחושת העצמיות, וכו'. ובבחינה זו של מצה הייתה גם בחינת מרור: "עם
מצות ומרורים יאכלוהו",

כי בחינת מצה זו בחי' בטל רצונך לא היו יכולים לבוא אליו כ"א ע"י בחי' מרור בחינת מרירות כוי.
שכן אל בחינה זו של מצה, בחינת "בטל את רצונך", לא היה אפשר להגיע אלא באמצעות בחינת מרור, בחינת
המרירות, וכו'.

דהנה כפי סדור הקערה הוא מרור באמצע בחי' קו האמצעי ולכאורה הי' צריך להיות המרור בקו
שמאל

הנה, לפי סידור הקערה, המרור נמצא באמצע, בבחינת הקו האמצעי. אך לכאורה היה צריך המרור להיות בקו
השמאלי,

כי הוא בחי' גבורות כוי (כמבואר בס"ב בפל"א וכמ"ש ג"כ) (לקמן) כפי' במדבר בד"ה וידבר כוי מענין הג'
לויים.

שכן הוא בבחינת גבורות, וכו' (כפי שמוסבר בספר של בינונים, פרק ל"א, וכפי שנכתב גם) (להלן) בפרשת במדבר,
כמאמר הפותח כמילים "וידבר", וכו', בעניין שלושת הלויים.

מררי הוא בחי' המרירות כו' ע"ש וכ"ה בלק"ת מהאריז"ל פי' נשא והוא מבחינת גבורות כו' ועמ"ש מענין מררי בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון

מררי הוא בחינת המרירות, וכו'; עיינו שם. כך גם מובא בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת נשא, והוא שייך לבחינת גבורות, וכו'. ועיינו גם במה שנכתב בעניין מררי בביאור על "שאו את ראש בני גרשון".

אך מפני זה הוא בקו האמצעי מפני שבחינת מרירות מעוררת המשכת רחמים רבים כי בחי' רחמים אינו שייך כ"א על מי שהוא במדרגה התחתונה ואין טוב לו

אולם משום כך הוא נמצא בקו האמצעי: בחינת המרירות מעוררת המשכה של רחמים רבים. שכן רחמים שייכים רק למי שנמצא במדרגה נמוכה ואינו בטוב,

אבל על מי שהוא במדרגה העליונה ולא חסר לו כלל לא שייך עליו רחמנות כלל ומפני זה בחינת רחמים הוא בחינת קו האמצעי.

אבל על מי שנמצא במדרגה גבוהה ולא חסר לו דבר כלל, אין מקום לרחמים. ומשום כך בחינת הרחמים היא בחינת הקו האמצעי.

15 ולעורר בחינת רחמים רבים הוא על ידי בחי' מרירות כשמתבונן בשכלו איך שחיות כל העולמות הוא רק בחינת זיו ושם בלבד

כדי לעורר רחמים רבים, יש לעורר את בחינת המרירות: כאשר האדם מתבונן בשכלו בכך שחיותם של כל העולמות אינה אלא בחינת זיו ושם בלבד,

אבל מהותו ועצמותו ית' אני הוי' לא שנית אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'

אבל הווייתו ועצמותו ית' — "אני ה' לא שנית"; "אתה הוא עד שלא נברא העולם" וכו',

בחי' הוא ושמו לבד ואין פועלים בו שום שינוי כי אין לו תחלה ולא תכלה כו'

בחינת "הוא ושמו בלבד"; העולמות אינם מחוללים בו שום שינוי, שכן אין לו תחילה ואין לו תכלה וכו'.

ואזי תשתפך במר נפשו ויבא לידי מרירות גדולים איך שהוא רחוק מאלקות ועל ידי זה מעורר בחינת רחמים רבים כו'

אז ישפוך [את לבו] במרירות נפשו, ויבוא לידי מרירות גדולה על כך שהוא רחוק כל כך מאלקות; ועל ידי כך יעורר בחינת רחמים רבים וכו'.

וכמו שאומרים בכל יום ביוצר אור המלך המרומם לבדו הוי היינו כנ"ל מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית כו' הוא רק מבחינת המלך בחינת מלכות שם בלבד.

וכפי שאנו אומרים מדי יום בברכת יוצר אור: "המלך המרומם לבדו" וכו'. כלומר, כפי שנזכר לעיל, "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית" וכו' — כל אלה נובעים רק מבחינת "המלך", בחינת מלכות, שם בלבד.

אבל המרומם לבדו כו' היינו כמו שהוא לבדו בחי' הוא ושמו בלבד הוא מרומם שאין לו ערך ושינוי כלל אין ערוך לך כו'.

אבל "המרומם לבדו" וכו' פירושו שכפי שהוא לבדו, בחינת "הוא ושמו בלבד", הוא מרומם, ואין לו כל ערך והשוואה ואין בו שום שינוי: "אין ערוך לך" וכו'.

המתנשא מימות עולם ואם כן הרחמנות גדולה עלינו ומפני זה אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו כו'.

"המתנשא מימות עולם". ואם כן, יש סיבה גדולה לרחם עלינו; ולכן אנו אומרים: "ברחמיך הרבים רחם עלינו" וכו'.

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב. וז"ש בחנה והיא מרת נפש ועל ידי זה ותתפלל על ה'. עמ"ש בד"ה לא תהיה מכשלה.

(ועיינו במה שנכתב על כך בביאור "והנה מנורת זהב". וזהו שנאמר על חנה: "והיא מרת נפש", ועל ידי כך "ותתפלל על ה'"; עיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "לא תהיה משכלה".)

וזהו וימררוהו כו' ועל ידי זה ותשב באיתן קשתו עמ"ש מענין איתן בד"ה ראה אנכי נותן. ובחרכי ובקשתי היינו בצלותי ובעותי) וזהו ענין מרור קו האמצעי כו'.

וזהו "וימררוהו" וכו', ועל ידי כך "ותשב באיתן קשתו"; ראו מה שנכתב בענין איתן במאמר המתחיל "ראה אנכי נותן". ו"בחרבי ובקשתי" פירושו "כתפילתי ובבקשתי". וזהו ענין המרור כקו האמצעי וכו'.

ועל ידי זה יכולים לבא לבחי' מצה הנ"ל בחינת בטל רצונך כו' בחינת אתכפיא בלי טעם ובלי שום התנשאות והגבהה וצריכה שמור ושמרתם את המצות שלא תבא לידי חימוץ ח"ו הגבהה והתנשאות

ועל ידי כך אפשר להגיע לבחינת המצה שהוזכרה לעיל, לבחינת "בטל רצונך" וכו' — לבחינת אתכפיא, בלי טעם ובלי התנשאות או הגבהה כלשהי. והיא זקוקה לשמירה: "ושמרתם את המצות", כדי שלא תבוא לידי חימוץ, חס ושלום, כלומר לידי הגבהה והתנשאות.

(ועיין בפרדס בעה"כ ערך ושמירה אחת. ועיין בזח"ב) (דקל"א א') בענין ליל שמורים. (ודל"ח ב').

(ועיינו בפרדס, בערכי הכינויים, בערך "ושמירה אחת"; ועיינו בזהר, חלק ב', דף קל"א ע"א, בענין "ליל שמורים", וכן בדף ל"ח ע"ב.)

ור"פ בראשית גבי כשושנה בין החוחים לסחרא לה לכנסת ישראל ולנטרא לה כו' ועיין מ"ש בד"ה צו את בני ישראל את קרבני כו' תשמרו להקריב לי.

ובראש פרשת בראשית, בענין "כשושנה בין החוחים": "לסחרא לה לכנסת ישראל ולנטרא לה" וכו'. ועיינו גם במה שנכתב במאמר המתחיל "צו את בני ישראל את קרבני" וכו', "תשמרו להקריב לי".

שארז"ל שמור זו משנה כו' והיינו לפי שבתורה שבעל פה הוא גילוי רצה"ע כו' ע"ש.

שאמרו רבותינו זיכרונם לברכה: "שמור — זו משנה" וכו'; והטעם לכך הוא שבתורה שבעל פה מתגלה הרצון העליון וכו'; עיינו שם.

ועי' עוד בפרדס ערך מצה ודבריו יובן עפ"מ"ש בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ועיין ברכות ר"פ עקב (דף רצ"ב ב') על פסוק ושמר ה' לך כו'

ועיינו עוד בפרדס, בערך "מצה"; את דבריו אפשר להבין על פי מה שנכתב במאמר המתחיל "זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו". ועיינו גם במדרש רבה, בראש פרשת עקב, דף רצב ע"ב, על הפסוק "ושמר ה' לך" וכו'.

ושמרתם את המצות כו' ועיין מ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו ומ"ש במ"א ע"פ לעבדה ולשמרה.

"ושמרתם את המצות" וכו'. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "את שבתותי תשמרו", ובמה שנכתב במקום אחר על הפסוק "לעבדה ולשמרה".

וזה היה הכל בחיי מצה ראשונה בחינת אתעדל"ת שהיו ישראל עושים ועי"ז היה אחר כך אחר חצות בחיי מצה שניה בחיי ביטול ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו'.

וכל זה היה בבחינת המצה הראשונה, בחינת אתערותא דלתתא שישראל עשו; ועל ידי כך באה אחר כך, לאחר חצות, בחינת המצה השנייה — בחינת ביטול, כאשר מלך מלכי המלכים נגלה עליהם וכו'.

16 ובחיי מצה זו היא שלא הספיק בצקת כו' שאינה צריכה שימור כלל שאינה באה לידי חימוץ כלל מחמת שנגלה עליהם כו'

ובחינה זו של המצה היא "לא הספיק בצקם" וכו': היא אינה זקוקה לשמירה כלל, מפני שאינה יכולה לבוא לידי החמצה כלל, משום שהמלך התגלה להם וכו'.

והיא בחיי ביטול אמיתי שאין יכול לבא לידי בחינת הגבהה והתנשאות כלל ונגלה עליהם בחיי זו כדי שיהיה יציאת מצרים

וזהו בחינה של ביטול אמיתי, שאינה יכולה להגיע כלל לידי הגבהה והתנשאות עצמית. בחינה זו התגלתה להם כדי שיוכלו לצאת ממצרים;

כי מחמת שהיו אז ישראל במדרגה שפלה מאד משוקעים בין הקליפות כידוע לא היו יכולים לצאת מבחי זו עד שנגלה עליהם כו'

שכן מכיוון שבני ישראל היו אז בדרגה נמוכה מאוד, שקועים בין הקליפות, כידוע, הם לא יכלו לצאת ממצב זה עד שהמלך התגלה להם וכו';

ועל ידי גילוי הארה גדולה כזו היו יכולים לצאת כו' ולא היה בה מרור כלל כי היה גילוי מלמעלה למטה הארה גדולה כנ"ל ולא תוכל לבא לידי חימוץ

ובאמצעות גילוי הארה גדולה כל כך יכלו לצאת וכו'. ולא היה בה מרור כלל, שכן היה זה גילוי מלמעלה למטה, הארה גדולה, כנזכר לעיל, ולא הייתה יכולה לבוא לידי החמצה.

אבל מצה הראשונה הי' עבודתם מלמטה למעלה (ועמ"ש עוד מענין כי בחינות מצה הנ"ל ע"פ ששת ימים תאכל מצות) ולכן היו צריכים מרור כו' לעורר רחמים רב ים.

אבל במצה הראשונה עבודתם הייתה מלמטה למעלה (ועיינו עוד בעניין שתי בחינות המצה הנזכרות לעיל, על הפסוק "ששת ימים תאכל מצות"); לכן הם היו זקוקים למרור וכו' כדי לעורר רחמים רבים.

וזהו שאנו אומרים מרור זה שאנו אוכלים ע"ש מה ע"ש שמררו המצרים את חיי אבותינו

וזהו שאנו אומרים: "מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו"

במצרים אבותינו הם המדות כידוע וחיי אבותינו הם המוחין שבמדות ובחינת מצרים ממררים את המדות כו' (ועמ"ש מזה בפי שמות בד"ה קול דודי):

במצרים. "אבותינו" הם המדות, כידוע, ו"חיי אבותינו" הם המוחין שבמדות; ובחינת מצרים ממררת את המדות וכו'. (ועיינו במה שנכתב על כך בפרשת שמות, במאמר המתחיל "קול דודי").

17 ג ועתה יובן פ"י הפסוק קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' דקאי על יציאת מצרים כו'

3. כעת יובן פירוש הפסוק: "קול דודי, הנה זה בא, מדלג על ההרים" וכו', המתייחס ליציאת מצרים וכו'.

פִּי קול הוא בחי' המשכה בלשון פסוק ואינו דוקא קול גשמי דהיינו בחי' הדבור דאדרבה זה נקרא קול זוטא שנמשך מן המדות אל הדבור ה' מוצאות הפה כו'

פירושו: קול הוא בחינת המשכה בלשון הפסוק, ואין הכוונה דוקא לקול גשמי, כלומר לבחינת הדיבור. אדרבה, זה נקרא "קול זוטא", הנמשך מן המדות אל הדיבור, [דרך] חמשת מוצאות הפה וכו'.

ויש קול גדול ולא יסף היינו בחינת קלא פנימאה דלא אשתמע כי בחינת קול זוטא הנ"ל נקרא קלא דאשתמע ובחינת קול גדול הנ"ל הוא קלא דלא אשתמע

ויש "קול גדול ולא יסף", היינו בחינת קול פנימי שאינו נשמע (קלא פנימאה דלא אשתמע). בחינת "קול זוטא" הנזכרת לעיל נקראת "קול הנשמע", ואילו בחינת "קול גדול" הנזכרת לעיל היא "קול שאינו נשמע".

(עיי' מענין קול גדול ברבות יתרו ס"פ כ"ח וס"פ כ"ט. במדבר רבה ס"פ בלק) (סוף ד' רע"ט).

(ראו על עניין "קול גדול" במדרש רבה, יתרו, סוף פרק כ"ח וסוף פרק כ"ט; במדבר רבה, סוף פרשת בלק) (סוף דף רע"ט).

ובזח"א בראשית (דף נ' ע"ב. דר"י ע"א) ח"ב (קל"ז א'). ח"ג (דרס"א א'). ועיי' מ"ש מענין קול סד"ה הבאים ישרש ובד"ה וכל העם רואים.

וכן בזוהר, חלק א, בראשית (דף נ' ע"ב; דף ר"י ע"א); חלק ב (קל"ז ע"א); חלק ג (רס"א ע"א). ראו גם את שנכתב בעניין קול בסוף המאמר הפותח במילים "הבאים ישרש", ובמאמר הפותח במילים "וכל העם רואים".

ובד"ה הקל קול יעקב ובד"ה ויהי קול מעל לרקיע. ובד"ה משה ידבר ובענין מהרה ישמע כו' קול חתן וקול כלה כו'

וכן במאמר הפותח במילים "הקל קול יעקב", במאמר הפותח במילים "ויהי קול מעל לרקיע", במאמר הפותח במילים "משה ידבר", ובעניין "מהרה ישמע" וכו', "קול חתן וקול כלה" וכו'.

והיינו בחי' המשכה מהעלם אל הגילוי היינו מן השכל אל המדות או אל השכל מלמעלה מן השכל שנמשך הכל מהעלם אל הגילוי נק' קול בחינת המשכה וכמ"כ הוא כאן שנגלה עליהם מלך כו'

והיינו בחינת המשכה מן העלם אל הגילוי: מן השכל אל המדות, או אל השכל ממה שלמעלה מן השכל. כל דבר הנמשך מן העלם אל הגילוי נקרא קול — בחינת המשכה. וכך גם כאן: המלך נתגלה עליהם וכו',

הארה גדולה שלמעלה מהשתלשלות מהותו ועצמותו כו' נקרא גם כן בחינת קול המשכה מההעלם אל הגילוי. (ופירוש הנה זה בא עמ"ש לקמן בענן והגדת לבנך כו' בעבור זה כו'):

הארה גדולה שלמעלה מהשתלשלות, מעצמותו ומהותו וכו', נקראת גם היא בחינת קול — המשכה מן ההעלם אל הגילוי. (ולפירוש "הנה זה בא" ראו מה שכתוב להלן בעניין "הגדת לבנך" וכו', "בעבור זה" וכו').

18 מדלג על ההרים כו'. שבחי הארה גדולה לגילוי זה בא עליהם דרך דילוג ולא כסדר השתלשלות שהוא דרך עילה ועלול שיש ערך ושייכות זה לזה

"מדלג על ההרים" וגו': בחינה זו של הארה גדולה לצורך גילוי זה באה עליהם בדרך של דילוג, ולא בסדר ההשתלשלות, שהוא בדרך של עילה ועלול, שבה יש יחס וזיקה בין זה לזה;

כמו עד"מ מבשרי אחזה שהדבור נמשך מהמחשבה ומחשבה ממדות ומדות משכל כל זה נק' בחי' השתלשלות כו'.

כמו, בדרך משל, "מבשרי אחזה": הדיבור נמשך מן המחשבה, המחשבה מן המדות, והמדות מן השכל; כל זה נקרא בחינת השתלשלות וגו'.

אבל בחינת גילוי זה שהיה בשעת יציאת מצרים שנגלה עליהם מלך כו'. מבחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מהשתלשלות והארה כזו אינה יכולה לבא בדרך השתלשלות רק דרך דילוג

אבל בחינת גילוי זו שהייתה בשעת יציאת מצרים, כשנגלה עליהם המלך וגו', הייתה מבחינת "הוא ושמו בלבד", שלמעלה מהשתלשלות; והארה כזו אינה יכולה לבוא בדרך השתלשלות, אלא רק בדרך של דילוג;

כמו עד"מ א' שמדלג מהר להר אחר שרחוק ממנו שאינו יכול לילך לשם רק דרך דילוג יכול לדלג עליו כו'

כמו, בדרך משל, אדם שמדלג מהר להר אחר שרחוק ממנו: הוא אינו יכול ללכת לשם, ורק בדרך של דילוג הוא יכול לדלג אליו וגו'.

כמ"כ כאן נגלה עליהם בחי' והארה גדולה כזו מלמעלה למטה לפי שלא ערכם דרך דילוג והיינו ובמורא גדול זה גילוי שכינה

כך גם כאן: בחינה והארה גדולה כל כך התגלתה להם מלמעלה למטה, בלי יחס למדרגתם, בדרך של דילוג. וזהו "ובמורא גדול" — גילוי השכינה;

היינו שנגלה עליהם בחיי מלך בחיי הוא ושמו לבד ונגלה עליהם בגילוי כ"כ עד שנפל עליהם מורא גדול ופחד מפני ה' כמ"ש או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי כו'.

כלומר, בחינת המלך, בחינת "הוא ושמו בלבד", התגלתה להם, והתגלתה בגלוי רב כל כך עד שנפלו עליהם מורא גדול ופחד מפני ה', ככתוב: "או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי" וגו'.

מדלג על ההרים בזכות הרים היינו אבות וכמ"ש בגמרא (פרק קמא דראש השנה דף י"א א') ובמדרש (שמות רבה פרשה ט"ו)

"מדלג על ההרים" — בזכות ההרים, כלומר האבות, כמו שכתוב בגמרא (פרק קמא דראש השנה דף י"א א') ובמדרש (שמות רבה פרשה ט"ו);

והיינו שעל ידי פסח מצה ומרור שאכלו שהם בחי' ג' קוין היו מעוררים למעלה בחי' אורות עליונים שהמה אברהם יצחק ויעקב מדות דאצילות ועל ידם היה בחי' דילוג בחי' ונגלה מדלג כו'

כלומר, באמצעות הפסח, המצה והמרור שאכלו, שהם בחינת שלושת הקווים, עוררו למעלה את בחינת האורות העליונים, שהם אברהם, יצחק ויעקב, מדות דאצילות; ובאמצעותם הייתה בחינת הדילוג, בחינת "ונגלה מדלג" וגו'.

והנה בשיר השירים נאמר בלשון דילוג ובתורה נקרא בלשון פסח כמ"ש ופסח ה' על הפתח והוא ג"כ דילוג וקפיצה

והנה, בשיר השירים הדבר נאמר בלשון דילוג, ואילו בתורה הוא מכונה פסיחה, כפי שנאמר: "ופסח ה' על הפתח"; וגם זו היא דילוג וקפיצה.

והענין הוא שבתורה נאמר לאיזה מקום היה הדילוג דהיינו על הפתח היינו בחי' מל' זה השער לה' כו'.

והענין הוא שבתורה נאמר לאיזה מקום היה הדילוג — "על הפתח", כלומר בחינת מלכות: "זה השער לה'" וכו';

ראשית חכמה יראת ה' כו' והיינו בחינת מלכות הנקרא מלכות כל עולמים שיורדת להחיות כל עולמים ונגלה בחי' מלך כו'

"ראשית חכמה יראת ה'" וכו'. זוהי בחינת מלכות, הנקראת "מלכות כל עולמים", היורדת להחיות את כל העולמות; ועל ידה התגלתה בחינת המלך וכו',

הארה גדולה הנ"ל בבחי' מלי' היינו בגילוי שנקרא פתח כו' שיכול להיות ובמורא גדול שיהיה פחד ויראה מפני ה' שזה נק' זה השער כו'

ההארה הגדולה הנזכרת לעיל, בבחינת מלכות, כלומר בגילוי הנקרא "פתח" וכו', כדי שיוכלו להתקיים "ובמורא גדול" — שתהיה יראה ופחד מפני ה'; שהרי זה נקרא "זה השער" וכו':

זהו התחלת עבודת ה' בחינת יראה כו' רק שאז נגלה עליהם בבחי' זו הארה מבחינת מלך הוא ושמך כו'.

זהו תחילתה של עבודת ה', בחינת יראה וכו'. אלא שאז התגלתה להם בבחינה זו הארה מבחינת המלך, "הוא ושמך" וכו'.

וזהו ובמורא גדול כו'. וזהו ופסח ה' על הפתח כו' שנגלה עליהם בבחי' פתח (ועיי' בפ' אמור דף צ"ה ע"א בפ"י פתחי לי)

וזהו "ובמורא גדול" וכו'. וזהו "ופסח ה' על הפתח" וכו' — שהוא התגלה אליהם בבחינת "פתח" (ועיי' בפרשת אמור, דף צ"ה ע"א, בפירוש "פתחי לי").

ובשה"ש לא נאמר לאיזה מקום היה הדילוג רק נתפרש באיזה אופן היה הדילוג היינו על ההרים כו'. ויש בזה ב' פירושים.

ובשיר השירים לא נאמר לאיזה מקום היה הדילוג, אלא מתואר באיזה אופן היה הדילוג — "על ההרים" וכו'. ויש לכך שני פירושים.

א' על ההרים בזכותן כנ"ל והב' על ההרים למעלה מן ההרים שהם מדות דאצ"י שהארה הנ"ל היה למעלה מהם דהיינו בחינת מלך כו':

האחד: "על ההרים" — בזכותם, כנזכר לעיל; והשני: "על ההרים" — מעל ההרים, שהם מדות דאצילות, שכן ההארה הנזכרת לעיל הייתה למעלה מהם, כלומר בחינת המלך וכו'.

19 ד מקפץ על הגבעות. ארז"ל גבעות הם אמהות. ולהבין זאת הנה ההפרש בין דילוג לקפיצה הוא

4. "מדלג על הגבעות": חז"ל אמרו שהגבעות הן האימהות. כדי להבין זאת, יש להקדים שההבדל בין דילוג לקפיצה הוא

כי דילוג ברגל אי' וקפיצה בבי' רגלים וכמבואר במשנה פ"ח דאהלות והדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום

שדילוג נעשה ברגל אחת, ואילו קפיצה נעשית בשתי רגליים, כפי שמבואר במשנה בפרק ח באהלות: "הדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום".

(ע"ש בפ"י רבינו עובדיה מברטנורה ובפ"י המשניות להרמב"ם וגם בירושלמי פ"ה דביצה קיפוף עוקר שתי רגליו כאחת כו').

(עיינו שם בפירוש רבנו עובדיה מברטנורה ובפירוש המשנה לרמב"ם, וכן בירושלמי, פרק ה בביצה: "קיפוף — עוקר שתי רגליו כאחת" וכו').

ולהבין זה דהנה כל בחי' דילוג והארה גדולה שבאה מלמעלה אינה יכולה להתגלות כי אם בבחינת רגלים

כדי להבין זאת: כל בחינה של דילוג ושל הארה גדולה הבאה מלמעלה יכולה להתגלות רק בבחינת "רגליים".

כי זהו הכלל בכל גחינת גילוי אינו נגלה כ"א בבחי' רגלים כו' כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא כו' זהו כלל בכל בחינה של גילוי: היא מתגלית רק בבחינת "רגליים" וכו', כמו שנאמר: "ועמדו רגליו ביום ההוא" וכו', והארץ הדום רגלי (ועמ"ש בד"ה כיצד מרקדין לפני הכלה כו' ובד"ה למנצח על השמינית וע' בלק"ת ס"פ משפטים בד"ה מצות ראייה כו').

ו"הארץ הדום רגלי" (ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "כיצד מרקדין לפני הכלה" וכו', ובמאמר המתחיל "למנצח על השמינית"; וכן בלקוטי תורה, בסוף פרשת משפטים, במאמר המתחיל "מצות ראייה" וכו').

ויש בי' בחי' רגלים היינו בי' בחינות בבחינת גילוי והארה הנ"ל בבחינת קו הימין וקו השמאל בחי' אהוי"ר כו'.

ויש שתי בחינות של "רגליים", כלומר, שתי בחינות בגילוי ובהארה שהוזכרו לעיל: בחינת קו הימין וקו השמאל, בחינת אהבה ויראה וכו'.

והנה ע"י ההרים אבות הנ"ל היה נגלה עליהם הארה הנ"ל רק בבחי' אהבה וימינו תחבקני.

והנה, באמצעות ההרים, האבות שהוזכרו לעיל, התגלתה להם ההארה האמורה רק בבחינת אהבה: "וימינו תחבקני".

20 וזהו מדלג ברגל א' על ההרים אבות ומקפץ על הגבעות ב' רגלים היינו שהיה גילוי זה בבחי' יראה ובמורא גדול כו'.

וזהו "מדלג" ברגל אחת "על ההרים" — האבות, ו"מקפץ על הגבעות" בשתי רגליים: כלומר, גילוי זה היה בבחינת יראה, "ובמורא גדול" כו'.

על הגבעות אלו אמהות והנה בחינת אהבה בנקל יכול לבא לידי גילוי מבחי' יראה כנראה "על הגבעות" — אלו האמהות. והנה, בחינת האהבה יכולה לבוא לידי גילוי ביתר קלות מבחינת היראה, כפי שרואים

בחוש שכל אדם יכול להתפעל בבחי' אהבה כרגע ובבחי' יראה אינו כ"כ מפני שבחי' יראה עילאה הוא למעלה במדרגה מבחי' אהבה כו'

בחוש: כל אדם יכול להתעורר לאהבה ברגע, ואילו ליראה — לא כל כך, מפני שבחינת היראה העילאה נעלית בדרגתה מבחינת האהבה וכו'.

(ועיין בפ' מקץ בביאור על פסוק כי אתה נרי שאהבה רבה היא בחינת ה' עילאה ויראה עילאה היא בחי' יוד כו' וגם למעלה יותר כי

(ועינינו בפרשת מקץ, בביאור על הפסוק "כי אתה נרי", שם נאמר שאהבה רבה היא בחינת ה' עילאה, ויראה עילאה היא בחינת יו"ד כו'. ועוד למעלה מזה, שכן

הנה יש טורי נהורא וטורי חשוכא פי' טורי נהורא הם המדות שנמשכים מן השכל חג"ת דז"א וטורי חשוכא הם המדות שלמעלה מהשכל אהבה רבה חג"ת דא"א

יש טורי נהורא וטורי חשוכא. פירוש הדברים: טורי נהורא הם המדות הנמשכות מן השכל — חסד, גבורה ותפארת של ז"א; וטורי חשוכא הם המדות שלמעלה מן השכל — אהבה רבה, חסד, גבורה ותפארת של א"א.

וזהו ענין מדלג על ההרים שנמשך מבחי' טורי חשוכא חג"ת דא"א בחג"ת דז"א וזהו ענין ההרים רקדו כאילי' עליי' חג"ת דז"א והתכללותן בגילוי אור חג"ת דא"א וכמ"ש במ"א בד"ה הים ראה כו' ההרים רקדו כו'.

וזהו ענין "מדלג על ההרים": ההמשכה מבחינת טורי חשוכא — חסד, גבורה ותפארת דא"א — אל חסד, גבורה ותפארת דז"א. וזהו ענין "ההרים רקדו כאילים": העלייה של חסד, גבורה ותפארת דז"א והכללתם בגילוי אור חסד, גבורה ותפארת דא"א. וכמו שכתוב במקום אחר, בדרוש המתחיל "הים ראה" כו': "ההרים רקדו" כו'.

אכן יראה עילאה שרשה במו"ס שהיא מגבורה דעתיק כמ"ש ע"פ כי אתה נרי הנ"ל וכמ"ש הרמ"ז פי וישב דקע"ט ב'. והוא למעלה מבחי" חג"ת דא"א ומשם נמשך בחי גילוי זה במורא גדול כו'

אמנם, שורש היראה העילאה הוא במו"ס, שמבחינת גבורה דעתיק, כמו שכתוב על הפסוק "כי אתה נרי" הנזכר לעיל, וכמו שכתב הרמ"ז בפרשת וישב, דף קע"ט ע"ב. מדרגה זו נעלית מבחינת חסד, גבורה ותפארת דא"א, ומשם נמשכת בחינת גילוי זה "במורא גדול" וכו',

שהוא התגלות יראה עילאה זו בבחי' יראה תתאה הנמשך מבחי' מלכות כל עולמים וע"ז נאמר ופסח ה' על הפתח כו' וזהו ענין מקפץ על הגבעות בחי' קו הימין וקו השמאל כו'

שהיא התגלות יראה עילאה זו בבחינת יראה תתאה, הנמשכת מבחינת מלכות כל העולמים. ועל כך נאמר "ופסח ה' על הפתח" וכו'. וזהו ענין "מקפץ על הגבעות" — בחינת קו הימין וקו השמאל וכו'.

וכתיב בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה כו' ושמים וארץ זהו בחינת האבות ואמהות כו' ולכן יראה עילאה נמשך בזכות האמהות דייקא ועמ"ש ע"פ שימני כחותם בענין אשה כי תזריע וילדה זכר)

ונאמר: "בחכמה יסד ארץ, כונן שמים בתבונה" וכו'. השמים והארץ הם בחינת האבות והאמהות וכו'. לכן יראה עילאה נמשכת דווקא בזכות האמהות. ראו גם את הנכתב על "שימני כחותם", בענין "אשה כי תזריע וילדה זכר".

ולהבין מפני מה ע"י האבות לא היה הגילוי רק בבחינת אהבה בח ינת רגל אחת וע"י האמהות היה הגילוי גם בבחינת יראה בבי' רגלים כו'

כעת יש להבין מדוע על ידי האבות הייתה ההתגלות רק בבחינת אהבה, בבחינת רגל אחת, ואילו על ידי האמהות הייתה ההתגלות גם בבחינת יראה, בשתי רגליים וכו':

ולכאורה האבות הן במדרגה גדולה מן האמהות כי המה בחי' משפיעים בחינת דכר והאמהות הם בחינת מקבלים בחינת נקבה.

לכאורה, האבות נמצאים במדרגה גבוהה יותר מן האמהות, שכן הם בחינת המשפיעים, בחינת הזכר, ואילו האמהות הן בחינת המקבלים, בחינת הנקבה.

אך האמת הוא ודאי כן שהמה בחי' מקבלים אבל הם גבוהים מן האבות במדרגה אחת והמה השפיעים.

אבל האמת היא שאכן הן בחינת המקבלות, ובכל זאת, בבחינה אחת הן גבוהות מן האבות והן המשפיעות.

דהנה בשרה נאמר כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה שהיה אברהם צריך לקבל ממנה וכמארז"ל שהיה אברהם טפל לגבי שרה בנביאות וברכקה נאמר טובת מראה מאד בלי גבול ותרד העינה ותמלא כדה ותעל ותאמר שתה

שהרי על שרה נאמר: "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", שכן אברהם היה צריך לקבל ממנה. וכפי שאמרו חז"ל, אברהם היה טפל לשרה בנביאות. ועל רכקה נאמר: "טובת מראה מאד" — בלי גבול; "ותרד העינה ותמלא כדה ותעל"; "ותאמר: שתה,

וגם לגמליך כו' שהיתה גם כן בחינת משפיע ותרד העינה שבחינת חכמה כ"ד ספרים הם בחינת ירידה נגדה (ועמ"ש בזה בפ' תולדות)

"וגם לגמליך" וכו' — שהרי גם היא הייתה בחינת משפיעה. "ותרד העינה": בחינת החכמה, כ"ד ספרי התנ"ך, היא ירידה ביחס אליה. ראו גם את הנכתב על כך בפרשת תולדות.

ולהבין זאת דהנה ארז"ל שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין עולם הבא אברהם יצחק ויעקב שנאמר בהם בכל מכל כל כו'.

כדי להבין זאת, הנה אמרו חז"ל: "שלושה הטעימן הקדוש ברוך הוא בעולם הזה מעין עולם הבא: אברהם, יצחק ויעקב", שעליהם נאמר "בכל מכל כל" וכו'.

והנה לעתיד כתיב נקבה תסובב גבר היינו שיתעלה בחינת המקבל ויהיה למעלה מבחי' דכר המשפיע אשת חיל עטרת בעלה כו'

והנה, על העתיד נאמר: "נקבה תסובב גבר". כלומר, בחינת המקבל תתעלה ותהיה למעלה מבחינת הזכר, המשפיע: "אשת חיל עטרת בעלה" וכו'.

מחמת שסוף מעשה במחשבה תחלה כו' (שם ב"ן שרשו למעלה משם מ"ה כו') ומפני שהאבות הטעימן מעין עולם הבא

מפני ש"סוף מעשה במחשבה תחילה" וכו' (שורשו של שם ב"ן למעלה משורשו של שם מ"ה וכו'). ומכיוון שהאבות טעמו מעין עולם הבא,

ולכן היה אצלם גם כן בחי' זו שהיו מקבלים מהאמהות כו' אף שודאי האמהות היו בחינת נוק' בחינת מקבלים רק שיש ב' בחי'.

לכן הייתה להם גם בחינה זו, שהם קיבלו מן האימהות וכו', אף שכוודאי האימהות היו בבחינת נוקבא, בבחינת מקבלות. אלא שיש שתי בחינות:

מלמעלה למטה היו האבות משפיעים והאמהות מקבלים. אבל מלמטה למעלה בבחינת או"ח היו האמהות למעלה במדרגה סוף מעשה כו'

מלמעלה למטה היו האבות משפיעים והאימהות מקבלות; אבל מלמטה למעלה, בבחינת אור חוזר, האימהות היו גבוהות יותר במדרגה: "סוף מעשה" וכו'.

(ועמ"ש לקמן בביאור על פסוק כי על כל כבוד ועל פסוק הראיני את מראיך וביאור על פסוק עלי באר)

(ועיינו במה שכתוב להלן בביאור על הפסוק "כי על כל כבוד", וביאור על הפסוק "הראיני את מראיך", וכן בביאור על הפסוק "עלי באר").

כי כן כל מדות דקדושה נעוץ סופן בתחלתן ותחלה בסוף שיש בסוף מבחינת תחלה סוף מעשה כו' כי כך הוא בכל מדות הקדושה: "נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן", שכן בסוף יש משהו מבחינת ההתחלה – "סוף מעשה" וכו',

ובבחינת ההשתלשלות הוא סוף במדרגה כו' (וכמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו') וזהו למעלה בחינות אבות ואמהות וגם למטה יש שני הבחי'

ואילו בסדר ההשתלשלות הוא אחרון במדרגה וכו' (וכמו שכתוב על הפסוק "השמים כסאי והארץ הדום רגלי" וכו'). וזהו למעלה – בחינות האבות והאימהות; וגם למטה יש שתי בחינות,

והיינו תורה ומצות שכבחי' א' תורה גדולה כמארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה דהיינו ע"י חכמת התורה יודעים האיך לעשות המצות כידוע

והיינו תורה ומצוות. מבחינה אחת התורה גדולה יותר, כמאמר חז"ל: "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"; כלומר, באמצעות חכמת התורה יודעים כיצד לקיים את המצוות, כידוע;

ואם אין עושים כן רק באופן אחר אין זו מצוה ובבחי' ב' מצוה גדולה גדול תלמוד שמביא לידי מעשה ואם אין עושים כך אלא בדרך אחרת, אין זו מצווה. ובבחינה השנייה המצווה גדולה יותר: "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה";

נמצא המעשה היא גדולה ולא המדרש עיקר אלא המעשה כו' והיינו מפני ששרש המצות הוא בבחי' כתר תר"ך עמודי אור כידוע תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך ששרשם בבחינת כתר וכמ"ש והחכמה תחיה בעליה

נמצא שהמעשה גדול, ו"לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה" וכו'. והיינו מפני ששרש המצוות הוא בבחינת כתר, "תר"ך עמודי אור", כידוע: תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן הן תר"ך, ששרשן בבחינת כתר. וכמו שכתוב: "והחכמה תחיה בעליה",

דהיינו בבחי' מלמעלה למטה החכמה מחיה המצות דהיינו שע"י חכמת התורה יודעים היאך לעשות המצוה

כלומר, בבחינת מלמעלה למטה: החכמה מחיה את המצוות, כלומר, באמצעות חכמת התורה יודעים כיצד לקיים את המצווה;

אבל אעפ"כ המצות הם בעליה של החכמה ששרשם של המצות הם גבוהים במדרגה מבחי' החכמה כו' (ועמ"ש מזה בד"ה ראייתי והנה מנורת זהב)

אבל אף על פי כן, המצוות הן בעליה של החכמה, שכן שורש המצוות גבוה במעלה מבחינת החכמה וכו' (וראו מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "ראיתי והנה מנורת זהב").

וזהו מדלג על ההרים בזכות התורה שהתורה נקרי' ג"כ הר ישאו הרים שלום והתורה נקרא שלום ה' עוז לעמו

וזהו "מדלג על ההרים" — בזכות התורה, שכן גם התורה נקראת הר, ככתוב: "ישאו הרים שלום". התורה נקראת שלום, ככתוב: "ה' עוז לעמו

יתן ה' יברך את עמו בשלום או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי כו' והמצות נקראו ג"כ שלום והיה מעשה הצדקה שלום כו'.

יתן ה', יברך את עמו בשלום"; "או יחזק במעוזי, יעשה שלום לי, שלום יעשה לי" וכו'. גם המצוות נקראות שלום, ככתוב: "והיה מעשה הצדקה שלום" וכו'.

כי יש שני בחינת שלום מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועל ידי התורה נגלה בחי' הארה הנ"ל בבחינת אהבה

כי יש שתי בחינות של שלום: מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. ועל ידי התורה התגלתה ההארה הנזכרת לעיל בבחינת אהבה,

שהוא בחי' רגל א'. מקפץ על הגבעות היינו בזכות המצות כי המצות נק' גבעות כמ"ש וגבעות בצדקה כו'.

שהיא בחינת רגל אחת. "מקפץ על הגבעות" היינו בזכות המצות, שכן המצוות נקראות גבעות, ככתוב: "וגבעות בצדקה" וכו'.

21 ועל ידי המצות נגלה בחי' הארה הנ"ל בחינת הוא ושמו בלבד כו' בבחינת ב' רגלים

ועל ידי המצוות התגלתה הבחינה של ההארה הנזכרת לעיל, בחינת "הוא ושמו בלבד" וכו', בבחינת שתי רגליים.

היינו בבחינת יראה גם כן מפני שהמצות בשרשם הם למעלה במדרגה מבחי' התורה כו' ע"כ על ידם יכול להתגלות בבחי' יראה גם כן

כלומר, גם בבחינת יראה, משום שהמצוות בשורשן נעלות במדרגה מבחינת התורה וכו'; לכן באמצעותן יכולה להתגלות גם בחינת יראה.

וזהו הכל בבחינת יצ"מ וכתוב הנה בא לשון הוה ולשון עתיד ג"כ שאז יהיה ג"כ בחינת גילוי והארה גדולה זו שלמעלה מבחי' ההשתלשלות בחי' דילוג כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות

וכל זה הוא בבחינת יציאת מצרים. ונאמר "הנה בא" — לשון הוה וגם לשון עתיד, שכן גם אז תהיה בחינת גילוי והארה גדולה זו, שלמעלה מבחינת ההשתלשלות, בבחינת דילוג, ככתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות";

דהיינו שיתגלה בבחינה זו נפלאות שהיה בבחי' פלא מופלא ומכוסה כמו שהיה בבחינת יציאת מצרים כו' שנגלה עליהם אז מבחינת מלך כו' סתימו דכל סתימין להיות בגילוי ובמורא גדול כו'.

כלומר, בבחינה זו יתגלו נפלאות שהיו בבחינת פלא נעלם ומכוסה, כפי שהיה ביציאת מצרים וכו', כאשר התגלה להם אז מבחינת מלך וכו', "סתימו דכל סתימין", כך שהיה הדבר בגילוי ובמורא גדול וכו'.

כן יהיה לעתיד ג"כ אראנו נפלאות כו' ועמ"ש במ"א בפ"י אשר עשה עמכם להפליא והיינו ע"י תורה ומצות שעושים עתה ממשיכים בחי' זו

כך יהיה גם לעתיד: "אראנו נפלאות" וכו'. ועיינו במה שנכתב במקום אחר בפירוש "אשר עשה עמכם להפליא". כלומר, באמצעות התורה והמצוות שאנו מקיימים עתה, אנו ממשיכים בחינה זו;

רק שעתה אינה בגילוי ולעתיד יהיה בחי' זו בגילוי וראו כל בשר כו' (ועמ"ש ע"פ כי ההרים ימושו כו' וחסדי מאתך לא ימוש כו'):

אלא שעתה אין היא בגילוי, ולעתיד תהיה בחינה זו בגילוי: "וראו כל בשר" וכו'. (ועיינו במה שנכתב על "כי ההרים ימושו" וכו', "וחסדי מאתך לא ימוש" וכו').

22 ה דומה דודי לצבי וגו'. הנה ארז"ל שנמשל לצבי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו'.

5. "דודי דומה לצבי" וגו'. חז"ל אמרו שהוא נמשל לצבי: כשם שהצבי מחזיר את ראשו לאחוריו וכו'.

וענין משל זה הוא למעלה גם כן מחזיר ראשו לאחוריו היינו בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ואף למעלה מבחינת חכמה

משמעותו של משל זה היא שגם למעלה הוא "מחזיר את ראשו לאחוריו": זו הבחינה של "חכם, אך לא בחכמה ידועה", ואף למעלה מבחינת חכמה,

דהיינו קרקפתא דתפילין גלגלתא דחפא על מוחא ירד ונשתלשל בבחינת אחוריים היינו בחי' מצות שהם הכל בדברים גשמיים כמו ציצית ותפילין בבחי' אחוריים כו'. ושרשם מבחי' כת"ר תרי"ך כו'.

כלומר, "קרקפתא דתפילין", "גלגלתא דחפא על מוחא" — ירדה והשתלשלה לבחינת אחוריים, כלומר לבחינת המצוות, שכולן מתקיימות בדברים גשמיים, כגון ציצית ותפילין, בבחינת אחוריים וכו'. ושרשן מבחינת כת"ר, תרי"ך וכו';

דהיינו שנמשך ונתלבש רצונו הפשוט שלמעלה מבחי' חכמה אפילו מבחי' חכים ולא בחכמה ידיעא כו' בדברים גשמיים למטה דוקא

כלומר, רצונו הפשוט, שלמעלה מבחינת חכמה ואף למעלה מבחינת "חכם, אך לא בחכמה ידועה" וכו', נמשך והתלבש דווקא בדברים גשמיים למטה,

כמו כל המצות כו' (ועמ"ש מזה גם כן בד"ה ויושט המלך לאסתר כו') וזה הכל היה בפסח בחינת יציאת מצרים בחי' דילוג כו'

כמו כל המצוות וכו' (וראו גם מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "ויושט המלך לאסתר" וכו'). וכל זה היה בפסח, בבחינת יציאת מצרים, בבחינת דילוג וכו',

שלא היו ישראל ראויים לזה שהיו במצרים בתכלית השפלוּי ולא היה אתערותא דלתתא כלל רק שנגלה כביכול מעצמו בבחי' דילוג כו'.

משום שבני ישראל לא היו ראויים לכך: במצרים הם היו בשפלות גדולה ביותר, ולא הייתה כלל אתערותא דלתתא; אלא הדבר התגלה, כביכול, מעצמו, בבחינת דילוג וכו'.

אבל אח"כ נאמר קומי לך היינו בחי' ספירה היום יום א' לעומר כו' שהיו ישראל סופרים כל ימי הספירה מ"ט יומין והיינו לטהר כל המדות כידוע שיש ז' מדות.

אבל אחר כך נאמר "קומי לך", כלומר בחינת הספירה — "היום יום אחד לעומר" וכו'. בני ישראל ספרו את כל ימי הספירה, ארבעים ותשעה ימים, כדי לטהר את כל המדות; כידוע, יש שבע מדות,

23 וכ"א כלולה מז' והוא מ"ט והיינו הכנת עצמם שיהיו בחי' כלי לקבל בחי' גילוי אלקות שיהיה אח"כ בשבועות מתן תורה שאז נגלה ג"כ בחי' גילוי שלמעלה מהשתלשלות בחי' כתר כו'.

וכל אחת כלולה משבע, והרי ארבעים ותשע. זו הייתה ההכנה שלהם להיות בחינת כלי לקבל את בחינת הגילוי האלקי שיהיה לאחר מכן בשבועות, במתן תורה; אז התגלתה גם בחינת גילוי שלמעלה מהשתלשלות, בחינת כתר וכו'.

רק שאז נגלה ה' פכ"פ כו' כי היו אז ישראל ג"כ בבחי' פנים בחי' כלי לקבל גילוי אלקות ע"י עבודתם וע"י ספירה כו'.

אלא שאז ה' התגלה "פנים אל פנים" וכו', משום שאז גם ישראל היו בבחינת "פנים", בבחינת כלי לקבלת גילוי אלקי, באמצעות עבודתם ובאמצעות הספירה וכו'.

והיינו ע"י אתעדל"ת. אבל לא כמו שהיה בפסח בחי' מצה כו' שלא הספיק בצקת כו'.

וזה היה באמצעות אתערותא דלתתא. אך לא כפי שהיה בפסח, בבחינת מצה וכו', כש"לא הספיקה הבצק להחמיץ" וכו'.

ואדרבה בשבועות היו מביאים לחם מצה (והיינו לפי שנזדככו המדות כו' ואז ההתנשאות אינה אלא בבחי' הקדושה המתנשא מימות עולם כו' וכמ"ש מזה גבי שבועות בד"ה וידבר אלקים כו' ע"ש).

ואדרבה, בשבועות היו מביאים לחם חמץ (וזה משום שהמדות נזדככו וכו'; ואז ההתנשאות היא רק בבחינת הקדושה — "המתנשא מימות עולם" וכו'. וכמו שנכתב על כך בעניין שבועות, כמאמר הפותח כמילים "וידבר אלקים" וכו'; עיינו שם).

וזהו קומי לך בחיי קימה מלמטה למעלה דקאי על בחיי ספירה שאחר הפסח כדי שיהיה בחיי פב"פ ולעתיד יהיה ג"כ בחיי גילוי זה שלמעלה מהשתלשלות סתימו כוי אראנו נפלאות כוי:

וזהו "קומי לך": בחינת קימה מלמטה למעלה, המתייחסת לבחינת הספירה שלאחר הפסח, כדי שתהיה בחינת "פנים אל פנים". ולעתיד לבוא תהיה גם בחינת גילוי זה שלמעלה מהשתלשלות, "סתימו" וכו': "אראנו נפלאות" וכו'.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/13

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק